

8e JAARGANG

NUMMER 7

JULI 1972

# **DAAD EN GEDACHTE**

**orgaan gewijd aan de problemen  
van de zelfstandige arbeidersstrijd**

BIJ ELKE BIJZONDERE HANDELING GAAT  
HET DENKEN AAN HET DOEN VOORAF.  
BIJ HET HANDELEN VAN KLASSEN OF  
MASSA'S BLIJKT DE BETEKENIS VAN  
HET HANDELEN PAS ACHTERAF. HIER  
GAAT DE DAAD VOORAF AAN HET BE-  
GRIP.

# DAAD EN GEDACHTE

Orgaan gewijd aan de problemen  
van de zelfstandige arbeidersstrijd

GEEN VASTE ABONNEMENTSPRIJS

De uitgave zal worden bekostigd uit VRIJWILLIGE bijdragen

Red. en adm.: Corn. Outshoornstraat 1', Amsterdam - W

Postgiro 307695

---

HOE HET KWAM DAT GINO'S WERELD

VOLLEDIG IN SCHERVEN VIEL

VROEG in de avond van zaterdag 10 juni j.l. hadden wij in een klein café in het Belgische industriestadje Seraing onder de rook van Luik een lang gesprek met de Italiaanse gastarbeider Gino D. en zijn wat jongere vrouw. Onze Gino is 'n man van ruim veertig jaar. Het echtpaar woont al zo'n zeseneenhalf jaar in het Waalse deel van België. Hun huis vormt een onderdeel van een kolossale huurkazerne in het op tien kilometer ten zuidwesten van Seraing gelegen gehucht Engis. Dáár - in Engis - staat ook de grote en moderne fabriek van Prayon, waarin Gino én zijn vrouw beiden het dagelijks brood verdienen.

Laat in de middag van die bewuste zaterdag zagen wij die fabriek, waarin non-ferrometalen worden verwerkt, er doods en verlaten bij liggen. Gewoonlijk kronkelt er óók gedurende de weekeinden rook uit de stevige schoorsteen, die in verbinding staat met de smeltovens. Ditmaal viel er geen rook te zien. De ovens waren al een kleine vijf dagen tevoren uitgegaan. Op maandag 5 juni had het 750 man tellende personeel van deze Prayon-fabriek de arbeid neergelegd. Met een staking zette het kracht bij aan zijn eis van een uurloonverhoging van 10 Belgische franken (ongeveer f 0,75), een eis, die de Belgische vakbeweging niet beliefde te steunen. De actie was "wild". Tegenover de onwil van de directie stelden de arbeiders en arbeidsters hun eigen vastberadenheid. Van meet af aan droeg de strijd een grimmig karakter. Op het verzoek van de patroon om ook gedurende de staking toch in ieder geval het vuur van de ovens te onderhouden - omdat het meer dan 24 uur duurt eer afgekoelde smeltovens wederom op de vereiste temperatuur zijn - was door de stakers afgewezen.

Gino D. behoorde van het eerste uur af tot de meest vastberaden stakers. En voor zijn vrouw gold precies hetzelfde. Voor beiden was dat niet meer dan een vanzelfsprekendheid. Zowel hij als zij maakten in hun vaderland Italië deel uit van de Italiaanse communistische partij en van het communistisch vakverbond. Voor beiden was dat lidmaatschap de uitdrukking van hun verbondenheid met de arbeidersbeweging. Beiden beschouwden de PCI als het machtige wapen van de Italiaanse arbeidersklasse. Beiden, maar Gino in nog sterkere mate dan zijn vrouw, waren er diep van overtuigd, dat een arbeider met ook maar een greintje inzicht in de ka-

pitalistische maatschappij zich bij een vakbond behoorde aan te sluiten. Die zienswijze bracht met zich mee, dat Gino D. zich - eenmaal in België - aansloot bij het Algemeen Belgisch Vakverbond. Wat er ook op die centrale van de heer Louis Major mocht kunnen worden aangemerkt, zij was en bleef in Gino's ogen toch in ieder geval een arbeidersorganisatie. Dat haar het vuur ontbrak, dat hij in blind idealisme in de Italiaanse vakbeweging wél meende te ontwaren, ontging hem uiteraard niet. Maar zijn vertrouwen in de vakbeweging als zodanig was daardoor nog niet in het minst geschokt. De vakbeweging, als onderdeel van de oude, zogenaamde arbeidersbeweging, vormde een onlosmakelijk deel van d i e wereld waarin Gino D. was opgegroeid. Het beeld van die wereld droeg hij voortdurend met zich mee. Het was nimmer bij hem opgekomen ook maar één seconde aan haar te twifelen. In de fabriek van Prayon behoorde de Italiaanse gastarbeider Gino D. temidden van vele Italiaanse gastarbeiders tot de meest verknochte vakbondsleden: hij was er bedrijfscontactman oftewel gedelegeerde.

De trouw van Gino D. werd door de Belgische vakbeweging slecht beloond. Op maandag 5 juni, toen de organisatie de Prayon-arbeiders in de kou liet staan, werd aan de opvattingen van Gino D. nog niet direct een slag toegebracht. Natuurlijk was hij - dat behoeft nauwelijks betoogd te worden - volledig solidair met zijn bedrijfsgenoten. Maar de smoesjes, waarmee de heren bureaucraten zich aan datgene onttrokken wat Gino D. nog als "hun plicht" beschouwde, werden door hem nog min of meer geaccepteerd. De moeilijke economische positie van het Belgische bedrijfsleven, zo heette het, had de onderhandelingspositie der Belgische vakbeweging ondermijnd. Zij kon zich, zo werd beweerd, op dat moment de strijd niet permitteren, zeker niet in het door werkloosheid geteisterde gebied van Luik. En Gino D. legde zich zuchtend bij die redenering neer, rotsvast overtuigd, dat de Belgische vakbeweging met haar sympathie niettemin geheel aan de kant der stakers stond.

Op zaterdag 10 juni zag Gino D. de wereld waaraan hij altijd gelóófd had voor zijn ogen in scherven vallen. Het gebeurde in de achterzaal van hetzelfde café waar wij hem samen met een Belgische vriend waren komen opzoeken, niet lang voor hij zich aan ons tafeltje zette.

In die achterzaal van ons café - daarom juist waren wij er heen gegaan - verzamelden zich die middag de stakers en staaksters van Prayon. Zij waren, in de schaduw van het machtige industriecomplex van Cockerill, bijeengekomen om over hun gezamenlijke strijd te praten. Op een gegeven moment verscheen in deze vergadering van "wilde" stakers ook de districtsbestuurder van het A.B.V., de heer Henri Noël. De heer Noël deed zijn naam eer aan: hij zorgde voor een surprise 1). Aan de totaal verblufte stakers, waarmee de bond vijf dagen lang niets te maken had willen hebben, vertelde hij, dat de staking afgelopen moest zijn. Maandag 12 juni, aldus de edelachtbare heer Noël, diende op 't normale tijdstip van zes uur 's morgens het werk te worden hervat.

Zoals te begrijpen valt ontbrandden er terstond heftige discussies. Er bleek een heel klein aantal arbeiders bereid om de bevelen van meneer Noël blindelings op te volgen. De meerderheid - waartoe onze Gino D. eveneens behoorde - wees zijn eis en zijn ingreep in de actie verontwaardigd van de hand. Maar de doorgewinterde bureaucraat Noël hield voet bij stuk. Toen de stakers woedend verkondigden, dat zij eventuele onderkruipers de toegang tot de platgelegde fabriek wel zouden weten te beletten, bleek dat meneer Noël nog een soort van stok achter de deur had.

"Als de zaken zo staan", aldus de mooie meneer Noël, "dan zie ik mij genood-

---

1) Het woord Noël betekent in het Frans: kerstmis; le père Noël (vader Noël) betekent: de kerstman.



zaakt de hulp in te roepen van de gendarmerie. Reken er op, dat die maandag in Engis bij de poort zal zijn." En met die woorden verliet de boze districtsbestuurder de bijeenkomst.

Nooit in ons leven hebben wij een man gezien die zó ondersteboven en verslagen was als Gino D., die kort daarna met ons over het verloop van de strijd kwam praten. Terwijl zijn vrouw met fonkelende ogen van "schoften" sprak, die men moest laten barsten, maakte Gino D. de indruk van iemand, die geheel aan het einde van zijn latijn was. Hij kon amper een woord uitbrengen en leek geheel verpletterd door wat hij zojuist gehoord had. "Een vakbond die de gendarmerie te hulp roept", herhaalde hij maar voortdurend en hoofdschuddend.

"Ach wat", riep zijn vrouw, "die liggen onder één deken met de patroon!"

Gino D. was nauwelijks in staat om erop te reageren. Waar wij getuige van waren, was een stuk menselijke tragedie. Gino D. zat als wezenloos op zijn stoel, beantwoordde met de grootste inspanning onze vragen, mompelde voor zich heen, dat de strijd nu wel bijzonder zwaar zou worden, trok hoe langer hoe meer krijtwit weg.

"Misschien", zei hij op een gegeven moment, "misschien zullen de onderkruipers als puntje bij paaltje komt, weigeren om onder de bescherming van de gendarmerie aan het werk te gaan. Maar er zal zeker gevochten worden met de gendarmes. Dat is wel zeker!" En hij trok diepe, zorgelijke rimpels. Na een dik uur was hij niet meer tot een gesprek in staat. Hij voelde zich ziek, verontschuldigde zich en verdween.

Zijn vrouw bleef. Samen met een handjevol vastberadenen begon zij in de achterzaal oproepen en leuzen op grote kartonnen borden te schilderen. Eén van de teksten luidde: "Onder het oog van de patroon drukken vakbonden en smerissen elkaar de hand". Via een andere tekst werden de arbeiders opgeroepen om toch vooral de eenheid te bewaren.

"Onze actie", zei Gino's vrouw, "is moeilijker geworden en zij was al zo moeilijk. Hier vlakbij is nog een tweede fabriek van Prayon. Die is drie weken geleden in gebruik genomen. Er werken allemaal jonge arbeiders, die nog op proef zijn. Wij hebben geprobeerd ze in de strijd te betrekken. Dat is niet gelukt. Ze zeiden ons dat ze er allemaal meteen weer uit zouden vliegen als ze mee zouden staken. Met die werkloosheid hier kun je ze dat niet eens erg kwalijk nemen. En dan werken er in Engis veel vrouwen ook. Die hebben we toen de strijd begon maar amper met ons mee kunnen krijgen. Wat dat worden moet..... Enfin, ik hou jullie op de hoogte en hoop er maar het beste van. Een loos dreigement, zoals Gino nog een ogenblik veronderstelde, was het van Noël bepaald niet. Ik ben ervan overtuigd, dat hij meende wat hij zei, en dat die gendarmerie er maandag zijn zal."

=====

## H O E   D E   S T R I J D   B I J   P R A Y O N   G E Ë I N D I G D   I S

MAANDAG 12 juni was de kritieke dag voor de stakende arbeiders van de metallurgische fabriek van Prayon in het niet ver van Luik gelegen Belgische gehucht Engis. Onze lezers weten het al uit de hierboven staande beschouwing, waarin verhaald wordt hoe sterk wel één der stakers, de Italiaanse gastarbeider Gino D. geschokt werd door het dreigement van de vakbondsbestuurder Henri Noël, dat hij - Noël - de gendarmerie te hulp zou roepen zo de "wilde" staking op die dag niet zou worden beëindigd.

Gino D., die zich zijn leven lang aan de vakbondsmythe had vastgeklampt, is niet de enige geweest die geschokt was. Vele andere arbeiders, even sterk als hij nog gevangen door de traditionele vakbondsideologie, waren het eveneens. En dermate sterk was - ondanks het brutale dreigement van de heer Noël - hun geloof in de vakbeweging, dat zij eenvoudig weigerden aan te nemen, dat het in woede naar de "wilde" stakers gekeerde gezicht van Noël het w a r e gezicht van de vakbeweging was. Om die reden begaf zich een delegatie van de stakers terstond naar het districts-bureau van de metaalarbeidersbond in Luik. Het was hun bedoeling om daar over meneer Noël eens eventjes hun beklag te komen doen. De vakbondsleiding zo veronderstelden zij, zou die meneer Noël wel tot de orde roepen.

De bewuste delegatie kwam in Luik van een koude kermis thuis. De Luikse bureau-craat, die in het vakbondskantoor de delegatie van de Prayon-arbeiders te woord stond, gaf te kennen, dat het districtsbestuur volledig achter de heer Noël en zijn dreigement stond.

De vakbeweging echter, en de Belgische niet in de laatste plaats, heeft altijd meesterlijk de kunst verstaan haar w a r e gezicht zo nodig achter een masker te verbergen. Nog op de avond van dezelfde dag dat de Prayon-arbeiders tot tweemaal toe uit de mond van vakbondsbestuurders het dreigement van de gendarmerie vernamen, publiceerden twee Luikse avondbladen een officiële tegenspraak van de heren bestuurders. Zij verscheen in de kranten "La Wallonië" en "La Cité". Het dreigement, dat de gendarmerie erbij zou worden gehaald, zo heette het daar, was nooit geuit en niet meer dan een puur verzinsel. Op die wijze poogde de vakbeweging naar buiten toe haar geschokt prestige te herstellen bij ieder, die niet de bijeenkomst waarin Noël het woord voerde had bijgewoond en dus het dreigement niet met eigen oren had gehoord.

Die tegenspraak, wilde zij effect hebben, moest natuurlijk niet terstond door de waarheid worden achterhaald. Om die reden - en om geen enkele andere - stond er maandag 12 juni om zes uur 's morgens géén gendarmerie bij de poort van de fabriek. Of zij op verzoek van de vakbeweging in haar kazerne gebleven is, dan wel dat het districtscommando van de gendarmerie uit zichzelf de wijsheid heeft opgebracht om machtsvertoon nu achterwege te laten, weten wij natuurlijk niet, maar doet er ook niet zoveel toe. Waar het om gaat is, dat het spel van vakbeweging en gendarmerie samen uiterst handig werd gespeeld. Want door het dreigement alleen al was er grote verwarring in de gelederen van de arbeiders gezaaid en het feit, dat de gendarmerie n i e t kwam opdagen was alleen maar geschikt om die verwarring nog te doen toenemen. Er waren natuurlijk onmiddellijk arbeiders, die tot hun wat kritischer kameraden zeiden: "Zie je nou wel, zoiets doet de vakbeweging niet!" En op hetzelfde moment, dat zij dat tot hun opluchting constateerden, kwam er iets van het geschokte vertrouwen terug en waren zij al weer iets meer geneigd om tóch maar naar "hun" bonzen te luisteren.

Die bonzen waren er maandagmorgen vroeg natuurlijk wél. Zij waren ervan overtuigd dat het dreigement eerst, de herroeping daarvan via de kranten later, hun voorbereidend werk gedaan hadden. Hun manoeuvres in dat opzicht kan men vergelijken met een soort van bombardement. Om zes uur 's morgens gingen zij voor de poort van de Prayon-fabriek tot de beslissende stormaanval over.

Van de verzamelde arbeiders ging slechts een tiental het bedrijf binnen. De overigen werden door een bestuurder zo krachtig mogelijk bewerkt met een beroep op de collectieve overeenkomsten, de wet, de openbare orde, de redelijkheid, de goede wil van "bonafide" arbeiders, enzovoort, enzovoort!

Om half acht 's morgens stond er desondanks nog altijd een groot aantal arbeiders buiten de fabriek. Toen belegden de bestuurders een "vergadering" en die vergadering verliep natuurlijk volgens de bekende regie, waarin de heren bestuur-

ders zo geroutineerd zijn. Met kunst en vliegwerk werd daarin een meerderheid geproduceerd, die zich voor werkhervatting uitsprak, werkhervatting zonder dat de eisen van de arbeiders waren ingewilligd! Zelfs niet voor een deel!

Onze Belgische vrienden die ons over dit trieste slot van een eendrachtig begonnen actie informeren voegen er een klein commentaar aan toe. Zij schrijven ons:

"Het zou onjuist zijn om te beweren, dat de staking bij Prayon slechts een negatief resultaat heeft gehad. Nooit tevoren nog heeft de vakbeweging in Wallonië zo brutaal en openlijk laten blijken dat zij in werkelijkheid een instrument van het kapitaal is, als deze keer tijdens deze actie. Wat de arbeiders wilden moge niet bereikt zijn, de belangrijke les die zij geleerd hebben kan alleen maar als een kolossale winstpunt worden beschouwd. Eén kort ogenblik heeft de vakbeweging haar masker laten vallen. In dat korte ogenblik kon men de vijand der arbeidersklasse recht in het gezicht zien. De betekenis daarvan kan moeilijk worden onderschat en een dergelijke ervaring kan alleen maar positief worden beoordeeld."

Aan die woorden hebben wij niets toe te voegen.

=====

#### W A A R I N   E E N   K L E I N   L A N D   G R O O T   K A N   Z I J N

NEDERLAND is een klein land. Maar over alle oceanen varen Nederlandse baggermolens en Nederlandse sleepboten. Rotterdam is wereldhaven nummer één. De Nederlandse dijken en dammen zijn wereldberoemd, evenals de Nederlandse voetballers.

Nederlandse burgemeesters reizen overal rond, met hun aanhang. Zo was onlangs nog burgemeester Samkalden in Djakarta op bezoek bij de Indonesische generaals die duizenden communisten vermoord hebben en vele duizenden in concentratiekampen gevangen houden. Zijn collega Thomassen van Rotterdam vloog kort daarop naar Japan om voor de Rotterdamse Europoort propaganda te maken bij de Japanse industrie. Of hij aan de hier te lande nu niet zo bijzonder geliefde keizer Hirohito nu al dan niet de Erasmuspenning van de stad Rotterdam verleende is niet helemaal duidelijk geworden. In ieder geval schonk hij de Japanse keizer echter een hoge onderscheiding of een waardevol present.

In het gevolg van burgemeester Thomassen bevond zich ook de "leider" van de bootwerkers van 's werelds grootste havenstad, het NBV-bestuurslid W. Hulsker. Onze lezers herinneren zich ongetwijfeld hoe die meneer Hulsker in september 1970 uit alle macht de staking van de Rotterdamse havenarbeiders probeerde te breken. Niet voor niets noemde werkgeversvoorzitter Backx hem "een van mijn beste vrienden". Welnu, het heeft er de schijn van dat deze meneer Hulsker zich óók al ver buiten de Nederlandse grenzen een reputatie heeft verworven. Tijdens zijn reis in Japan is hem gevraagd of hij, via zijn bemiddeling, een einde zou kunnen maken aan een hardnekkige staking van Japanse zeelieden.

Het zijn dus niet slechts onze voetbalsterren die uitzwermen naar 't buitenland, maar ook onze vakbondscracks. Het karweitje waarvoor het Japanse kapitaal de hulp van de heer Hulsker inriep, was hém wel toevertrouwd lijkt ons, de heer Hulsker kennende. U ziet het, waarin een klein land zoal niet groot kan zijn.

=====

BELGISCHE BIJDRAGE TOT EEN DISCUSSIE  
OVER BEDRIJFSBEZETTING

ENIGE TIJD geleden hebben wij de inhoud weergegeven van een discussie over bedrijfsbezetting, waaraan werd deelgenomen door kameraden uit Frankrijk, België en Nederland 1). De bewuste beschouwingen verschenen behalve in "Daad en Gedachte" ook in het Franse blad "Informations, Correspondances Ouvrières" en in het Belgische blad "Liaisons". Men zal zich wellicht herinneren, dat de Belgische deelnemer de opvatting huldigde, dat een bedrijfsbezetting geen doorn in het kapitalistische vlees kon worden genoemd, wanneer het ging om een onderneming, die toch op de nominatie stond om te worden gesloten. Hij achtte het om die reden geheel verkeerd om een bedrijfsbezetting als een aantasting der burgerlijke eigendomsverhoudingen te beschouwen. De Franse en de Nederlandse deelnemer aan de discussie deelden die opinie niet.

In die discussie heeft zich thans een tweede Belgische kameraad gemengd, die het niet eens is met zijn landgenoot, maar die de Fransman en de Nederlander bijvalt. Ook hij houdt het, net als de Fransman en de Nederlander voor hem hadden gedaan, voor volkomen verkeerd, dat de eerste Belgische discussiant de betekenis van bedrijfsbezettingen zoekt af te zwakken op grond van incidentele voorbeelden, die ontleend zijn aan een vrij beperkte ervaring in het aan betekenis inboetende Luikse industriebekken. Om tot een juist inzicht in deze materie te geraken wijst hij op de bedrijfsbezettingen, die in 1936 in Frankrijk hebben plaats gevonden en vervolgens ook op de bedrijfsbezettingen in Spanje tussen 1936 en 1939.

De laatste bezettingen acht hij van nog groter betekenis dan die in Frankrijk. Want, zo zegt hij, in Frankrijk zijn de arbeiders er in 1936 niet toe over gegaan de bezette bedrijven ook ten behoeve van de arbeiders te laten functioneren. Zij hebben in dat opzicht een kans gemist die de Spaanse arbeiders wél hebben benut. Het gevolg is geweest, dat de bedrijfsbezettingen in Spanje geleid hebben tot een diepgaande sociale omwenteling, die helaas door Franco's zege ongedaan werd gemaakt.

Deze opvatting van de tweede Belgische deelnemer aan de discussie delen wij geenszins.

In de eerste plaats geloven wij niet dat men kan zeggen dat de Franse arbeiders in 1936 in de junimaand van dat jaar een kans hebben gemist. Volgens ons is de kans waarvan onze Belgische vriend hier spreekt er in het geheel niet geweest. Het is ongetwijfeld waar, dat de Franse arbeiders toen een strijdmethode hebben toegepast, waarmee de burgerlijke eigendomsverhoudingen werden doorbroken. Dat is het punt niet. Maar ondanks dat, was naar onze opvatting de in de Volksfront-illusie bevangen Franse arbeidersklasse bepaald niet in staat om verder te gaan, dat wil zeggen de bedrijven in eigen beheer te nemen.

Frankrijk was in 1936 nog lang niet het modern-kapitalistische land dat het heden is. De zwakte van het Franse proletariaat was in 1936 veel groter dan men, zuiver afgaande op de strijdmethode die het toepaste, wel zou willen geloven. Er was in 1936 geen krachtige Franse arbeidersklasse, die "een kans miste", er was integendeel een zwakke arbeidersklasse, die - gezien de toenmalige maatschappelijke verhoudingen in Frankrijk - niet méér kans had dan die welke zij aangreep. Wil men die reële kans precies omschrijven, dan moet gezegd worden, dat de Franse arbeiders hun gewicht in de schaal wierpen om de ouderwetse vormen van uitbuiting door het kapitaal door modern-kapitalistische uitbuitingsvormen te vervangen. Van juni 1936 af dateert in Frankrijk de modern-kapitalistische sociale wetgeving



die de modern-kapitalistische ontwikkeling overal vergezelt.

Het is onjuist om te geloven, dat juni 1936 - zoals bijvoorbeeld de Franse anarchistische schrijver Daniel Guérin het heeft voorgesteld - "een verzuimde revolutie" was. Niet de afschaffing van het kapitalisme was in 1936 in Frankrijk aan de orde, maar zijn perfectionering, ook al traden dan de arbeiders met hun bedrijfsbezettingen revolutionair op.

Wat wij in de tweede plaats niet met onze Belgische vriend eens zijn is, dat de bedrijfsbezettingen in Spanje geleid zouden hebben tot diepgaande sociale omwenteling. Hij voert als voorbeeld de situatie in de Spaanse provincie Aragon aan en beroept zich daarbij op 'n boek van een zekere Gaston Leval, getiteld "Het libertaire Spanje 36-39", welke auteur gedurende de jaren van de Spaanse burgeroorlog in Aragon vertoefde.

Het boek dat hij aanhaalt kennen wij - tot onze spijt - niet. Maar wij beschikken wél over documenten aan de hand waarvan wij ónze zienswijze kunnen verduidelijken. Het zijn documenten hetzij van de Spaanse syndicalisten zelf, hetzij van hun allernaaste gestverwanten.

In het "Boletín de Información CNT-FAI" Nr. 40 heet het:

"Wij (syndicalisten) zijn in het bijzonder tegenstanders van het loonstelsel... Wij zijn ons er echter van bewust, dat de onmiddellijke verwezenlijking van onze principes op dit gebied thans niet mogelijk is.... maar wij willen tenminste het loonstelsel zoveel mogelijk menselijker maken en het zoveel mogelijk van zijn onrechtvaardigheid ontdoen...."

Dat klinkt al niet bijzonder "revolutionair". Van wat hier als programma verkondigd wordt blijkt de praktijk niet te hebben afgeweken. In het door Nederlandse geestverwanten van de Spaanse CNT uitgegeven sociaal-anarchistisch blad "De Vrije Arbeider" van 23 juli 1938 komt onder de titel "Een gekollektiviseerde fabriek" het verslag voor van een bezoek aan de bierbrouwerij Damm te Barcelona. De verslaggever schrijft o.a.:

"Het bleek me dat de arbeiders en bedienden een eenheidsloon ontvingen van 115 peseta's per week en dat de enorme verschillen van voorheen waren opgeheven, terwijl de lonen aanmerkelijk waren verhoogd. Toch gaf men hetzelfde totale bedrag aan loon uit als vroeger, maar de hoge lonen waren gelijk gemaakt, terwijl de directeurssalarissen, de tantièmes voor commissarissen enz. natuurlijk waren geschrapt.. De 652 arbeiders die in de bierbrouwerij Damm werken kunnen zich inderdaad de beheerders noemen van een gemeenschapsbedrijf..."

Inderdaad is hier het loonsysteem "van zijn onrechtvaardigheid ontdaan". Wat voor zin heeft echter een zogenaamd "gemeenschappelijk" bezit der produktiemiddelen voor de arbeiders als dit niet meteen inhoudt, dat zij er het beschikkingsrecht over uitoefenen? Het feit dat hier geproduceerd werd op de grondslag van de loonarbeid beduidt, dat de arbeiders zowel van het produkt als van de produktiemiddelen gescheiden waren. Het feit dat zij de positie van loonarbeiders hadden bewijst, dat er sprake was van een meerwaardevormingsproces. De meerwaarde, uit de arbeid van de werkers afkomstig, kristalliseerde zich in de produkten, die op de markt geworpen werden en als waren aan de afnemers verkocht werden. De zegsman van de bewuste schrijver van het stuk in "De Vrije Arbeider" vertelde omtrent de gang van zaken bij de Damm-brouwerij:

"We hebben de prijzen sinds 1936 gehandhaafd. De winkeliers, de café's, de kollektiviteiten betalen nog steeds hetzelfde..."

Dit betekent, dat men hier met een volkomen kapitalistisch proces te doen had. Alle tegenstellingen die voor het kapitalistische produktie- en distributieproces karakteristiek zijn, openbaarden zich dan ook in Spanje. De Syndicalistische econoom D.A. de Santillan kon het niet ontkennen. Hij verklaarde begin '37 in een rede (afgedrukt in het "Boletín de Información" Nr. 30):

"In de plaats van de bezitters van voorheen hebben wij telkens een half dozijn bezitters geplaatst, die de fabriek, de mijn, de transportmiddelen waarover zij controle moeten uitoefenen als hun persoonlijk eigendom beschouwen... Wij hebben niet het economische apparaat opgebouwd waarnaar wij streefden; wij hebben ons tevreden gesteld met de bezitters uit de fabrieken te werpen en er ons zelf als controlecomité's te vestigen; de economie werd niet gecoördineerd zoals ze gecoördineerd worden moest. Men heeft planloos gewerkt zonder klaar bewustzijn..."

Uit een publicatie in het "Boletín" Nr. 39 blijkt:

- dat het bestuur der geconfiskeerde industrie in Spanje kwam te berusten bij de vakverenigingen, die een centraal administrerend orgaan schiepen uit hún bestuursvertegenwoordigers;

- dat de in de bedrijven gevormde zogenaamde "arbeidersraden" niet tot stand kwamen op grond van een vrije verkiezing, doch samengesteld werden van boven af, naar de aanwijzingen van het centrale orgaan, dat daarmee dus besliste over de wijze van de organisatie van de arbeid;

- Dat ook ná de zogenaamde "syndikalisering" der fabrieken rekening werd gehouden met arbeidsconflicten, iets dat boekdelen spreekt omtrent het karakter van de nieuwe maatschappelijke orde.

Over de situatie in Aragon citeert het "Boletín de Información" Nr. 40 een passage uit het syndikalistische blad "Fragua Social". Zij luidt als volgt:

"De dorpen van Aragon hebben de velden bebouwd, zij hebben hun grote suikerindustrie verder bedreven en hebben de rijkdommen van hun velden gered. Dat alles op collectieve wijze onder respect voor de kleine burger en de kleine bezitter..."

Het "Boletín" Nr. 55 bevatte een rede van de minister-president van de Baskische republiek, die een jaar na het begin van de revolutie van 1936 verklaarde:

"Bij ons in Euzkadi (Baskenland) is tot nu toe geen enkel bedrijf gesocialiseerd of gecollectiviseerd..."

Wijst dat alles op "een diepgaande sociale omwenteling"? Het mocht wat! Wat zich in Spanje doorzette was de kapitalistische loonwet! De reden dat dit zo was moet in de Spaanse maatschappelijke verhoudingen gezocht worden. Niet de proletarische- maar de burgerlijke revolutie was er aan de orde. Die burgerlijke revolutie in Spanje echter werd, net als de burgerlijke revolutie in Rusland, niet in de klassieke vorm, niet door de bourgeoisie voltrokken, maar door het proletariaat en de arme boeren. De ruimte ontbreekt ons om daar hier nader op in te gaan. Het was er ons slechts om te doen om aan te tonen, dat aan de bedrijfsbezettingen in het toenmalige Spanje niet die betekenis mag worden gehecht die er aan wordt gegeven door onze Belgische vriend.

---

1) Zie "Daad en Gedachte", nummer 11 van december 1971.

E E N " K R I T I S C H E V A K B O N D S B E S T U U R D E R "

A A N H E T W O O R D

OP MAANDAG 5 juni voerde de "kritische vakbondsbestuurder" Stan Poppe jr. het woord in het zaaltje van "De Kargadoor" in Utrecht. De belangstelling was uiterst gering. Er was diezelfde avond in Utrecht een andere bijeenkomst, waar de problematiek van de z.g. "derde wereld" werd besproken. Die jongeren, die tot de regelmatige bezoekers van "De Kargadoor" behoren interesseren zich nu eenmaal - dat is bekend - méér voor datgene wat er aan de hand is in landen waar de burgerlijke revolutie nog niet voltooid is dan voor de strijd van de arbeiders in de modern-kapitalistische wereld van West-Europa. En die laatste strijd, zoals hij hem ziet dan, vormde het onderwerp van Poppe's inleiding. Hij sprak over de zogenaamde bezetting van de Upper Clyde Shipyards in Schotland, die hij een échte bezetting noemde en een voorbeeld van de manier, waarop ook hier te lande verzet zou kunnen worden geboden aan eventuele bedrijfssluitingen.

De bronnen waaruit de heer Poppe voor zijn feitelijke gegevens had geput waren - naar hij zelf meedeelde - de Nederlandse kranten en de informaties die hem waren verstrekt tijdens een door hem bijgewoonde vergadering van Britse vakbondsbestuurders in de Engelse stad Newcastle. Dat het uitgerekend de slechtst denkbare bronnen waren waarover iemand zou kunnen beschikken wilde er bij hem totaal niet in.

Een van onze kameraden poogde de aanwezigen duidelijk te maken, dat het bij de scheepswerven aan de Clyde in het geheel niet om een échte bezetting ging. Hij schilderde de voortdurende betutteling en bevoogding van de arbeiders door het comité van shopstewards, die zelf niet van een bezetting, maar van een "work-in" spraken. Hij vertelde ook van de manier waarop de shopstewards iedere kritiek van onder op wisten te smoren, van de ontevredenheid van de arbeiders en van de manier waarop de leiders van de "work-in" het Britse kapitalisme in de kaart hadden gespeeld.

Op de heer Poppe maakte een dergelijk betoog niet de minste indruk. Dat er, aan de hand van verklaringen van diverse Schotse scheepswerfarbeiders zélf, van een scherpe tegenstelling tussen de arbeiders en de shopstewards sprake was, zei hem totaal niets. Hij vond het een doodnormale zaak, dat niet de arbeiders maar de shopstewards de dienst uitmaakten. "Ik heb in Engeland gehoord", zo zei hij, "dat de gebeurtenissen aan de Clyde de onderlinge solidariteit van de Britse arbeiders enorm hebben versterkt. De gebeurtenissen bij de U.C.S. zijn het voorbeeld geweest voor allerlei acties die er op zijn gevolgd."

Daarop heeft onze kameraad geantwoord, dat allerlei acties die in Engeland hebben plaats gevonden ná de "work-in" bij de U.C.S. in niets op die "work-in" leken; dat het in al die gevallen om w e r k e l i j k e bezettingen ging en dat de betrokken arbeiders n i e t het voorbeeld van de U.C.S. volgden, maar dat van de Plessey-arbeiders in Alexandrië, die hun bedrijf wél bezet hielden. "En", zo voegde onze kameraad er aan toe, "van solidariteit gesproken: de shopstewards van de scheepswerven hebben iedere solidariteit met de Plessey-arbeiders van de hand gewezen. Verre ervan dat het optreden der U.C.S.-shopstewards de eenheid van de werkende bevolking in West-Schotland heeft vergroot, hebben die shopstewards juist alles gedaan om die eenheid te voorkomen."

Onze kameraad zei ook: "Dat jij het in Newcastle anders gehoord hebt verbaast mij niet. Die bestuurderskliek waarin jij daar vertoefd hebt is die methode van échte bezetting óók een doorn in het oog. Zegt het je niets, dat een grote Britse krant geschreven heeft, dat met de "work-in" de aandacht van de arbeiders

van andere, voor het Britse kapitaal gevaarlijker, strijdmethoden werd afgeleid? Zegt het je niets, dat de likwidateur van de scheepswerven met de "work-in" volledig akkoord ging?" Het bleek de heer Poppe inderdaad heel weinig te zeggen.

Wat verder bleek was, dat de heer Poppe alle Britse shopstewards over één kam schoor. Ze staan, erkende hij, dicht bij de arbeiders. De "kritische vakbondsbestuurders" zouden wel willen dat ook hier de vakbondsvertegenwoordigers in de bedrijven zó zouden kunnen optreden als de Britse shopstewards doen. Het is een van de dingen, liet hij weten, waar de "kritische vakbondsbestuurders" voor ijveren, maar waarvoor het "vakbondsestablishment" (die term gebruikte hij) als de dood is.

Hierop heeft onze makker geantwoord, dat het volkomen onjuist was om alle shopstewards in Groot-Brittannië over één kam te scheren. Ze kúnnen, betoogde hij krachtens hun positie dicht bij de arbeiders staan, maar het hoeft niet. De shopstewards in de Britse auto-industrie zijn altijd de spreekbuis geweest van de arbeiders; bij de glasfabrieken van Pilkington in St. Helens was hun optreden anders en bij de U.C.S. nóg weer anders. Overigens, aldus onze kameraad, als jij als "kritische vakbondsbestuurder" zo graag dicht bij de arbeiders wilt staan en ook van mening beweert te zijn, dat jullie vertegenwoordigers in de bedrijven als de spreekbuis van de arbeiders moeten fungeren, zou ik jou toch wel een gewetensvraag willen stellen: ben jij destijds op die bijeenkomst van jouw bond hier in Utrecht in het gebouw van K & W geweest, waar jullie met jullie kaderleden van Werkspoor spraken direct nadat jullie met de Werkspoor-directie in Amsterdam een compromis gesloten hadden, dat de Werkspoor-arbeiders niet wilden aanvaarden?

"Ja", zei Poppe.

Zou je willen ontkennen, vroeg onze makker, dat jullie daar niets anders gedaan hebt dan met uiterste inspanning van krachten en het grofste geschut waarover jullie beschikken de kaderleden losweken van de arbeiders? Zou je willen ontkennen, dat jullie je kaderleden hebt overgehaald tot iets, dat zij eigenlijk niet wilden, en dat de arbeiders niet wilden?

"Ik vind", zei Poppe, "je formulering wat onvriendelijk, maar naar de inhoud is zij niet onjuist. Je moet echter wél bedenken dat er voor ons, na het gesprek met jhr. Sikkinghe en de overige leden der VMF-directie geen andere houding mogelijk was."

De bekende dooddooener, zei onze makker. Maar waarop komt dat anders neer, dan dat jullie niet anders kunt dan je tegenover de arbeiders plaatsen?

Poppe: "Ik weet wel, dat jij behoort tot een van die idealistische stromingen in de arbeidersbeweging, die menen dat het ánders kan."

Onze makker: "Je bent met je opmerking over idealisme aan het totaal verkeerde adres. Als er ergens sprake is van idealisme dan juist bij jouw groep van 'kritische vakbondsbestuurders', die meent dat de vakbeweging ánders zou kunnen. Dat vind ik een daverende illusie."

Poppe: "De Nederlandse vakbeweging staat met haar optreden niet alleen. In Frankrijk, België en Duitsland treedt zij op precies dezelfde wijze op. Daarmee is zij, meen ik, wel geëxcuseerd."

Onze makker: "Tegenover mij behoef je die vakbeweging helemaal niet te excuseren. Ik wil alleen haar optreden als datgene kwalificeren wat het is: als arbeidersvijandig."

Poppe: "De beschuldiging van arbeidersverraad acht ik uitermate lichtvaardig."

Onze makker: "Ik spreek helemaal niet van arbeidersverraad en ik heb daarover van mijn leven nog niet gesproken. Ik heb het over arbeidersvijandig. En een dergelijke houding spruit voort uit de functie van de vakbeweging in de kapitalistische maatschappij, een functie, die ook jij in je inleiding hebt aangeduid met de woorden: het beheersen van de arbeidsmarkt. Die omschrijving houd ik voor volkomen juist. Maar daaruit vloeit dan een wetmatigheid voort, die de verwachtingen van de 'maatschappij-kritische-vakbeweging' tot 'n kinderlijk sprookje maakt."

Poppe: "Wij spreken wel een heel verschillende taal."

Onze makker: "Wat had je dan verdomme verwacht? Het ontgaat jou blijkbaar, dat de overeenkomst in optreden bij de vakbeweging in o.a. de door jou genoemde landen een bewijs is dat hier sprake is van een wetmatigheid, van een maatschappelijk onvermijdelijke ontwikkeling."

Poppe: "Wat jij niet zien wilt is, dat er in de vakbeweging iets aan het veranderen is. Er zijn tegengerichte krachten werkzaam. Die zijn ook al zichtbaar geworden. Ik geef mijnerzijds toe, dat het te betreuren valt, dat bijvoorbeeld in het geval van de ENKA in Breda, de vakbond zich niet sympathieker opgesteld heeft tegenover de gedachte der werknemers om net zo iets te ondernemen als de arbeiders van de U.C.S. hebben gedaan. En als jij daar dan het voorbeeld van Plessey tegenoverstelt, dan vraag ik je op de man af: hebben die arbeiders met hun radicale bezettingsmethode succes gehad?"

Onze makker: "Het antwoord is ja en het succes, dat jij in het geval van de 'work-in' bij de U.C.S. meent waar te nemen, zie ik niet. Afgezien daarvan echter houd ik je vraag naar 'succes' voor geheel misplaatst. Wou je werkelijk beweren, dat jullie vakbondsbestuurders 'successen' plegen te boeken? Kom nou! Je weet toch net zo goed als ik, dat vooraanstaande leiders van NVV en NKV erkend hebben, dat jullie met lege handen staan nadat je sedert het einde van de oorlog voor de ondernemers het vuur uit de sloffen hebt gelopen. Wou je ontkennen dat Mertens heeft toegegeven, dat de vakbeweging met de bestaande orde is verbonden en dat er na die erkenning geen sikkepit is veranderd?"

Poppe: "Ik ontken dat niet. Maar het is onrechtvaardig daarvoor de kritische vakbondsbestuurders verantwoordelijk te stellen. Die streven naar een andere opstelling van de vakbeweging."

Onze makker: "Dat je het niet ontkent is eerlijk. Maar dat je meent, dat je de vakbeweging van binnenuit veranderen kunt bewijst, dat jullie behalve eerlijk in dát opzicht voor het overige grenzeloos naïef bent. Ik protesteer tegen die naïeviteit omdat ik ze voor gevaarlijk houd. Het enige waartoe ze kan leiden is, dat de illusies van de arbeiders worden versterkt."

Een andere deelnemer aan het debat - wat kritischer dan de kritische vakbondsbestuurder - meende, dat het streven van de jonge vakbewegingsbestuurders naar een soort van vernieuwing, alleen maar voortspoot uit de vrees voor ledenverlies. Stan Poppe jr. wees dat krachtig van de hand.

Onze makker: "Als ik jou was zou ik dat maar niet zo krachtig afwijzen, want dat kun je nooit volhouden. In heel de officiële vakbondsliteratuur wordt er op gewezen, dat de vakbeweging alleen maar dan als erkend gesprekspartner bij de loononderhandelingen kan worden aanvaard, wanneer ze 'representatief' is en indien haar ledental beneden een bepaald cijfer zou dalen, zou ze niet 'representa-



tief' meer zijn. Om haar functie - de verkoop van de arbeidskracht - naar behoren te kunnen vervullen, moet de vakbeweging net doen alsof ze radicaal is. Jullie kunt alleen maar de Mammon goed dienen door net te doen alsof je de Mammon niet dient. Dát is het dilemma waarin jullie verkeren en binnen die grenzen beweegt zich de hele vakbewegingsactiviteit. Uit die situatie is inderdaad het verschijnsel van de 'kritische vakbondsbestuurders' te verklaren. In dat licht is datgene wat de kritische vakbondsbestuurders zélf over hun eigen optreden denken van weinig of geen belang.

Poppe: "Ik kan niet tegenspreken, dat wij nog maar weinig bereikt hebben."

Onze makker: "Je moet je er eens rekenschap van geven hoe of dat komt."

Poppe: "Ik geloof niet dat wij het eens worden."

Onze makker: "Dat is het enige dan waarover ik het met je eens ben. Maar ik geloof, dat ik verklaren kan hoe of dat komt en jij niet."

=====

#### ...VOORAL MET BIJDRAGEN VAN

#### VAKBONDSLEIDERS....

BIJ EEN Amerikaanse uitgeverij is 'n boek verschenen met artikelen van verschillende auteurs. Het onderwerp van al die opstellen is hetzelfde. De diverse schrijvers houden zich bezig met de vraag of het ook mogelijk is om arbeidsconflicten zonder staken op te lossen. U ziet het, een onderzoek,

waarvan het Amerikaanse kapitalisme met bijzonder veel interesse kennis zal nemen. "De Volkskrant" wijdde aan deze uitgave enige aandacht in zijn editie van 20 mei j.l. Dit ochtendblad wist ook het een en ander te melden over de medewerkers. "Er zijn", zo vernemen wij, "voornamelijk bijdragen opgenomen van vakbondsleiders." Verbaast het u? Nee toch zeker? Voor een dergelijk onderwerp - het vermijden van stakingen - moet men te rade gaan bij de specialisten!

=====

#### B E D R I J F S B E Z E T T I N G E N I N

#### G R O O T - B R I T T A N N I È

TOEN WIJ onlangs in het Franse havenstadje Boulogne-sur-Mer door een van onze Britse vrienden uitvoerig werden ingelicht over de klassegevechten die de laatste tijd aan gene zijde van het kanaal de een na de ander oplaaïen 1), vertelde hij ons onder meer, dat sedert de bezetting van de fabriek van Plessey in de Schotse stad Alexandria in de herfst van 't vorig jaar, de Britse arbeiders herhaaldelijk het wapen van de bedrijfsbezetting hebben gehanteerd. Naar een globale schatting, zo zei hij, zijn er sedert het begin van dit jaar een twintigtal geval-

len van bedrijfsbezetting geweest. Hij noemde daarvan o.a. die van de landbouwwerktuigenfabriek van Allis Chalmers te Mould in het graafschap Flintshire, die van de fabriek van Fisher-Bendix te Kirkby bij Liverpool en die van een schoenfabriek te Fakenham bij Norfolk 2).

Wat de laatstgenoemde bezetting aangaat, die te Fakenham, zij was, op het moment dat wij met onze Britse makker spraken, pas begonnen. Dat was in het begin van april. Op het moment dat wij deze regels schrijven leiden wij uit een uitvoerige reportage in het Britse dagblad "The Guardian" van 15 juni j.l. af, dat deze bezetting nog altijd voortduurt. Het personeel, dat voor het overgrote deel uit vrouwen bestaat, vertoeft in de fabriek, waar de schoenwerksters ook haar kleine kinderen mee naar toe hebben genomen. Het gaat hier niet slechts om een bezetting zonder meer, de vrouwen zijn ook aan het werk getogen. Alleen: uit de aanwezige leervoorraden vervaardigen zij thans geen schoeisel, maar leren rokjes en blouses, die door vertegenwoordigsters van de staaksters (of bezetters) op de markt voor hippe kleding aan de man of de vrouw worden gebracht en gretig aftrek vinden.

De bezetting te Fakenham werd ondernomen omdat de produktie van de schoenfabriek zou worden ingekrompen en vele ontslagen dreigden. Er was dus een soortgelijke aanleiding als bij de zogenaamde "bezetting" van de Schotse scheepswerven en ook in Fakenham hebben de arbeidsters een "work-in" georganiseerd. Daarmee houdt echter iedere overeenkomst op. In Fakenham is er geen sprake van dat shopstewards de lakens zouden uitdelen. De hele "work-in" wordt op democratische wijze van onder-op, met volledige medezeggenschap van alle arbeidsters georganiseerd. Een ander verschil met wat er aan de Clyde gebeurde is dit, dat de vrouwen wel degelijk in het bedrijf vertoeven, zodat dus van een "echte" bezetting kan worden gesproken.

Onze Britse vriend verklaarde: "De bezettingen, die er sedert de gebeurtenissen bij de U.C.S. en bij Plessey in Groot-Brittannië geweest zijn verschillen onderling als dag en nacht. Er zijn er niet twee die volgens hetzelfde patroon verlopen. Iedere keer opnieuw, dat de arbeiders in actie komen, passen zij geheel nieuwe, nog niet eerder vertoonde methoden toe. Telkens weer plaatsen zij vriend en vijand voor een volslagen verrassing. Wat de bezettingen bewijzen is, dat strijdende arbeiders onuitputtelijk zijn als 't er om gaat totaal nieuwe vormen van actie te ontwikkelen. Wat al die bezettingen in de allereerste plaats leren is, dat er voor de klassenstrijd geen vaste schema's gelden; dat je er geen recepten voor kunt uitschrijven; dat niemand aan de arbeiders vertellen kan, dat ze het op deze of gene wijze moeten doen, aangezien ze het zelf véél en véél beter weten wat hun te doen staat."

Er is, aldus onze Britse makker, nóg wat belangrijks aan de hand: "Bij al die volslagen 'wilde' acties van de arbeiders zelf hebben de werkers van Groot-Brittannië laten zien, dat de nieuwe wet, waarmee de heersende klasse aan de vele stakingen een einde poogde te maken, eenvoudig een dode letter blijft. Zeker, vakverenigingen kun je voor de rechter slepen. Maar wat begin je als de massa's spontaan en tegen de uitdrukkelijke wens van de bonden in tot actie overgaan? Het antwoord luidt: niets!"

"Toen", zo vervolgde onze Britse kameraad, "de nieuwe wet - zogenaamd tegen de vakverenigingen gericht, in werkelijkheid een stuk wetgeving tegen de vele acties van de arbeiders zelf - vorig jaar bij het Parlement werd ingediend, hielden de Britse vakbonden machteloze demonstraties en namen zij op hun congres papieren resoluties aan, waarmee zij niet hebben kunnen verhinderen, dat de wet werd aangenomen. Nu deze van kracht is blijkt, dat de arbeiders er een passend antwoord op weten. Wat de vakverenigingen niet konden, dat kunnen de Britse arbeiders wel

degelijk.

Het interssantste geval van bedrijfsbezetting in Groot-Brittannië is dat bij de Fisher-Bendix-fabriek in Kirkby. De reden daarvan is dat zij het minst van allemaal beantwoord heeft aan de geijkte vormen. Het was zonder enige twijfel een actie van de arbeiders zélf en niettemin geschiedde zij - in tegenstelling tot wat bij acties van de arbeiders zélf doorgaans het geval is - niet spontaan. Drie weken voor de 5e januari 1972 waarop de arbeiders het bedrijf in bezit namen, zijn de plannen voor een dergelijke stap uitvoerig doorgesproken. Dat doorspreken gebeurde werkplaats voor werkplaats en de verbinding tussen de diverse werkplaatsen en ateliers werd door de shopstewards onderhouden, die ook buiten de fabriek enkele keren de hoofden bij elkaar staken. Men ziet daaruit, dat de shopstewards in de bezetting van het Fisher-Bendix-bedrijf een vrij belangrijke rol speelden. Niettemin was die rol totaal verschillend van de rol die de shopstewards bij de Schotse scheepswerven hebben gespeeld. De shopstewards van Fisher-Bendix gedroegen zich niet als managers of als bevelhebbers van de arbeiders. Nauwelijks had de bezetting plaats gevonden of alle arbeiders kwamen in het bedrijf in vergadering bijeen. Staande die vergadering werd een comité van actie gekozen. Het shopstewardscomité dat de zaken had voorbereid werd daarbij met een aantal niet-shopstewards uitgebreid en dat comité bleef volstrekt democratisch - d.w.z. in voortdurend overleg met alle bedrijfsgenoten - handelen.

"De Britse vakbeweging", aldus onze Britse vriend, "kent geen bedrijfsbonden zoals die bijvoorbeeld in Duitsland bestaan. Het gevolg is, dat er bij één bepaalde fabriek arbeiders werken, die in alle mogelijke verschillende soorten van bonden georganiseerd zijn. Bij Fisher-Bendix waren zes verschillende vakbonden betrokken. Géén van die bonden heeft zich met de strijd bemoeid of ook maar kunnen bemoeien. De vakbeweging heeft op generlei wijze in de gebeurtenissen een rol gespeeld. Dat is voor mij het duidelijke teken, dat de shopstewards bij Fisher-Bendix uitsluitend als vertrouwensmannen van de arbeiders gehandeld hebben, ook al valt hun sterke invloed op de gang van zaken natuurlijk niet te ontkennen. Die invloed heeft trouwens van karakter gewisseld. Gedurende de voorbereiding en gedurende de eerste week van de bezetting, die in totaal negen weken heeft geduurd, hebben de shopstewards de actie sterk gestimuleerd. Daarna waren de shopstewards het meest tot een compromis geneigd. Maar tot een dergelijk compromis is het niet gekomen, juist doordat, toen de bezetting eenmaal een feit was, het actie-comité niet meer uit de shopstewards alléén bestond en de invloed van de shopstewards naar de arbeiders zélf verschoven was."

Interessant bij de Fisher-Bendix-bezetting is ook de manier waarop zowel onmiddellijk voor als gedurende de bezetting werd opgetreden. Toen de actie werd besproken, besloten de arbeiders eer ze zelf zouden optreden hun licht eens op te steken bij klassegenoten die op dat tijdstip in felle strijd gewikkeld waren. Zij stuurden daarom delegaties naar o.a. de bezetters van de Allis Chalmersfabrieken in Mould. Zij stuurden ook delegaties rond, die een heel andere taak hadden. Die bezochten namelijk ándere vestigingen van Fisher-Bendix en voerden daar beraad over de wijze waarop die bedrijven zich solidair zouden kunnen tonen. Het laatste geschiedde overigens pas nadat de bezetting eenmaal een feit was.

Andere dingen die bij de Fisher-Bendix-bezetting opvielen: een volledige solidariteit tussen het personeel van de werkplaatsen en dat van het kantoor; onmiddellijke maatregelen om de buiten de fabrieksmuren opgeslagen voorraden binnen de poort te brengen, zodat de directie ze niet kon laten wegslepen naar de overige Fisher-Bendix-vestigingen; uitgebreide maatregelen om het bedrijf in staat van verdediging te brengen, zodat de politie de bezetters er niet gemakkelijk uit zou kunnen verjagen; de regelmatige vergaderingen van de bezetters werden

óók bijgewoond door hun vrouwen en kinderen.

"De bezetting van het Fisher-Bendix-bedrijf", aldus onze Britse makker, "was een voorbeeld van perfecte en grondige organisatie door de arbeiders zelf. Het door de vakbeweging altijd maar weer verbreide sprookje, dat strijd van onderop mank gaat aan te weinig organisatie is door het verloop van de bezetting daar grondiger weerlegd dan ooit."

- 1) Zie "Daad en Gedachte" van mei j.l.
- 2) Het door onze vriend opgegeven aantal komt overeen met de cijfers, die we sindsdien in Britse kranten hebben aangetroffen.
- 3) Onze Britse vriend gebruikte zonder het te weten precies dezelfde woorden die wij n.a.v. de metaalstaking hebben gebezigd.

=====

## OVER DE CONTRAREVOLUTIONAIRE ROL VAN DE BOLSJEWISTISCHE PARTIJ IN SPANJE 1936 - '39

IN HET jongste nummer van het Spanje-bulletin wordt een poging ondernomen, de huidige generatie enig inzicht te verschaffen in oorzaken en verloop van de Spaanse revolutie in de jaren '30. Dat bij een dergelijke onderneming niet alle aspecten van het historisch gebeuren behandeld kunnen worden spreekt vanzelf. Dat dit dan ook niet geschied is mag nauwelijks als een verwijt gelden. Dat wij tegen de - waarschijnlijk wel goed bedoelde - poging ernstige bedenkingen hebben spruit niet voort uit hun onvolledigheid, maar uit de eenzijdigheid van de opgenomen bijdragen.

Dat over de Comisiones Obreras (de Arbeiderscomité's in het hedendaagse Spanje, waaraan óók aandacht wordt besteed) sedert hun ontstaan een uitvoerige discussie is gevoerd in de uiterste linkervleugel van de Westeuropese arbeidersbeweging, dat daarbij door sommigen de vraag is gesteld of deze Comisiones werkelijk een échte arbeidersvertegenwoordiging van onderop zijn en welke taak zij in de huidige strijd zouden moeten hebben, daarover bijvoorbeeld verneemt men in de aan deze comité's gewijde bijdrage geen woord. De vraag of zij soms ook iets heel anders betekenen dan de traditionele vakorganisaties komt evenmin aan de orde.

Nog krachtiger zijn onze bezwaren tegen een opgenomen artikel over de Internationale Brigade. Wijlen de Britse auteur George Orwell én de nog levende schrijver Augustin Souchy hebben aan de hand van een overstelpende hoeveelheid feitenmateriaal aangetoond, dat de bolsjewisten de militaire nederlaag van de Spaanse republiek verkozen boven een krachtige bewapening van links van hen opererende partijen, groepen en sociale lagen. Daaruit is voortgevloeid, dat de idealisten van de Internationale Brigade, bij een maximum aan bewapening, die aan de genoemde groepen werd onthouden, klaaglijk in gebreke moesten blijven bij het vervullen van datgene, waarvoor de leden naar Spanje waren gekomen. Zij hebben minder tegen het Franco-fascisme gevochten dan zij geroepen werden om het rode fascisme der bolsjewisten te beschermen. Maar ook daarover verneemt men geen woord.

Dat is niet verwonderlijk, omdat de schrijfster van de bewuste bijdrage, Dolores Ibarruri oftewel La Passionaria, tot een partij behoorde (en steeds is blijven behoren), die er op uit is geweest de tegenstanders van het fascisme in Spanje

om te vormen tot haar marionetten, die gebruikt konden worden om - onder de schone schijn van een volmaakt tegengesteld streven - Franco aan de zege te helpen. De beschuldiging is in de stroom van Spanje-literatuur, niet alleen door Orwell en Souchy, maar ook door vele anderen, zo dikwijls met onweerlegbare bewijzen herhaald, dat het te denken geeft, dat er juist in deze aflevering van het Spanje-bulletin geen aandacht aan wordt besteed.

Jammer is het ook, dat de passages over de Spaanse republiek van 1931-'36, over die van 1936 tot de uiteindelijke catastrofe, niet kritischer zijn geschreven. Het is waar wat er gezegd wordt over de feodale toestanden in het Spanje van de jaren '20 en daarvoor. Het wordt niet uit de doeken gedaan, dat "de republiek" aan die toestanden weinig veranderde en ook weinig veranderen kon, doordat "de" republikeinen teveel met het grootgrondbezit gelieerd waren en lieden als de sociaaldemocraat Prieto bijvoorbeeld, of de Catalaan Companys teveel naar de pijpen dansten van reactionaire politici als Gil Robles of de kwasi-liberaal Lerroux. Juist daardoor maakte de republiek jaren achtereen pas op de plaats.

Toen de Spaanse massa's de ontwikkeling voorwaarts poogden te drijven, greep generaal Franco in. De massa's trachtten zijn ingreep te keren, maar zij werden daarbij tussen de benen gelopen door lieden als Caballero of Negrin, die zich met huid en haar hadden overgeleverd aan het Kremlin, dat voor niets zó beducht was als een zege der Spaanse massa's. Dát is de tragedie van de Spaanse revolutie in de jaren '30 van deze eeuw.

Dat de kapitalistische grootmachten van het westen voor een zege der Spaanse arbeiders en boeren bevreesd waren is vanzelfsprekend. Aan materiaal daaromtrent ontbreekt het in het jongste nummer van het Spanje-bulletin niet. Een verstorning echter van de mythe dat Rusland zich anders zou hebben opgesteld is veel urgenter en belangrijker dan het debiteren van dergelijke vanzelfsprekendheden, waarmee een open deur wordt ingetrapt, een door Orwell, Souchy en anderen open gezette deur weer in het slot wordt getrokken.

=====

#### A A N   O N Z E   L E Z E R S

HET materiaal, dat wij van de kant van onze Britse makkers ontvingen om-trent de actie bij Fisher-Bendix is zó omvangrijk, dat het ons onmogelijk was alle facetten van die strijd in één artikel te verwerken. We komen nog uitvoerig op de gebeurtenissen terug. Wij

doen dat in het septembernummer. In augustus zal - evenals voorafgaande jaren - géén normaal nummer van "Daad en Gedachte" verschijnen. Daarvoor in de plaats zal de lezers een brochure worden toegezonden, een brochure, die ook normaal in de verkoop te krijgen is tegen de prijs van f 1,50, franco per post.

=====

#### NOG EEN MEDEDELING.

In verband met de vacaties is dit nummer reeds half jun samengesteld. Daardoor was het onmogelijk de verantwoording van de binnengekomen geldelijke bijdragen voor "Daad en Gedachte" over het tweede kwartaal reeds te publiceren. Deze verantwoording zal nu in het septembernummer verschijnen.

=====